crteža, akvarela i kipova izvorno biblijskog motiva Drva spoznaje, ponekad s crvenom jabukom na grani i Adamom i Evom ispod nje, a ponekad i bez jabuke i bez prvih ljudi. Uzbudljivo mi je bilo pratiti umjetnikovo traganje za čistoćom izraza, kako je putem malo pomalo odbacivao sve suvišno i na kraju toga dugog puta, prije nego je skulptura izložena u jednom parku skulptura u Švicarskoj, zaustavio se na jednostavnoj geometrijskoj formi, u strogoj simetriji krošnje koja se zatvara prozračnom kuglom nalik maslačku.

Onda je Lipovac umro, ali to nije osobito uznemirilo Plavo stablo. Plavo stablo je nastavilo svoju umjetničku pustolovinu. U djelo ponovno izloženo prije nekoliko dana, o petoj godišnjici smrti njegova autora, na početku Vukovarske ulice u Splitu, iznenada i neočekivano počela su se upisivati nova značenja.

Nekoliko stotina, svi koji su pozvani, a dobrim dijelom i bez pozivnice, okupilo se u srijedu u sparno ljetno predvečerje zbog jedne skulpture, koja je inače malena i sporedna među važnim i veličajnim kipovima papa, predsjednika i spasitelja koji se najavljuju u Splitu.

Odaziv je zatekao Lipovčevu obitelj, ali lako ga je zapravo objasniti. Ljudi nisu došli samo zbog kurtoazije ili znatiželje, nego i zato jer im je to nasušno trebalo, da im pomogne, da ih ohrabri i utješi. Poraženo i ponižено splitsko građanstvo našlo se pod Plavim stablom jer je ono bilo rijedak znak normalnosti u jednom sasvim bezumnom vremenu. Utekli smo pod njegovu krošnju da nas zaštiti od kiše govana koja pljušti i ne jenjava.

Gledao sam lica oko sebe i gotovo do jednoga sam znao. Redom su to bile neke tihe, skromne i nenametljive osobe, koje nećete vidjeti u zapjenjenim gomilama, koje se užasavaju galame i nasilja, gnušaju se razmetljivosti, obazrivi su prema slabijima, uljudno se ispričaju ugaze li slučajno u tuđi prostor. U srijedu navečer okupili su se na pločniku u Vukovarskoj, kraj ateljea umjetnika koji je mnogima bio prijatelj, da bi pokazali kako njihove građanske vrline nisu sasvim zaboravljene i beskorisne.

Znat ćete o čemu govorim ako i niste iz Splita, susreli ste se s time i u svome mjestu. Morali ste se jednom zaustaviti na ulici, kraj nekog užasavajuće prostačkog natpisa na zidu, na primjer, i zgranuto primijetiti kako je sve išlo kvragu, i to definitivno nema nikakve veze s činjenicom da vi starite. Naš svijet je užasno mjesto, u kojemu šljam,

ponosan na svoju neodgojenost i neobrazovanost, otvoreno pljuje i vrijeđa sve što je zaista ljudski vrijedno.

Lupeži i šverceri, u svojim velikim crnim terencima, sa svojim plastičnim droljama,

Lupeži i šverceri u terencima, sa svojim plastičnim droljama, došli su nova elita i još imaju obraza da nas uče što je poštenje i kultura, što je lijepo i dobro, što je domoljublje i pobožnost. Divlji, rušilački radikalizam svake vrste diže se iz naroda, plamti sa zidova i internetskih foruma

došli su nova elita i još imaju obraza da nas uče što je poštenje i što je kultura, što je lijepo i dobro, što je domoljublje i pobožnost. Grdne pare koje su negdje u ratu gepili na ríži i cukru iz humanitarne pomoći osokolile su ih da povjeruju da oni danas mogu predavati i na medicini i na ekonomiji i na arhitekturi, a ako treba i na bogosloviju mogu uskočiti.

Što bi uopće mogao očekivati od društva u kojemu su takvi grabežljivci postali viđeni ljudi, od društva gdje su sve društvene vrijednosti izvrnute naglavačke? Ništa dobro uistinu.

Ništa osim bijesa, frustracije i mržnje prema svemu i svakome. Divlji, rušilački radikalizam svake vrste diže se iz naroda, plamti sa zidova i iz internetskih foruma, tutnji kroz otvorene prozore automobila na ulici i tu i tamo osvane u ozbiljnom zločinu u crnoj kronici. I svaki je

moju tetu. Tek tako, pljunuo je i nastavio pedalirati cerekajući se. Ona se zaustavila tresući se i gotovo zaplakala od jeda i poniženosti. Čitav je život radila u srednjoj školi, ali nikada nije vidjela ništa nalik takvoj neodgojenosti

dan sve gore. Svaki dan, čini mi se, sve smo bliže tomu da čitava ova zemlja jednom bude jedan veliki išarani, zapišani, siromašni i beznadni geto u kojemu samo mržnja i nasilje lijepo rastu i napreduju.

Prije nekog vremena jedan je dječak na biciklu u prolazu pljunuo moju tetu. Tek tako, pljunuo ju je u lice i nastavio pedalirati veselo se cerekajući, a ona se zaustavila tresući se i gotovo zaplakala od jeda i poniženosti. Čitav je život radila u srednjoj školi, koja čak i nije bila među boljima, i doživjela je svašta, ali nikada ni blizu nije vidjela ništa nalik takvoj neodgojenosti da te nepoznat, možda dvanaestogodišnji momčić iz čista mira hračne s bicikla.

"Pa tko je on? Tko su mu roditelji? Što će jednog dana biti s njim?" pitala se ona zaprepašteno.

"Što će biti s njim?" odgovorio sam joj. "Ja ću ti reći što će biti s njim. On će jednoga dana možda završiti u španjolskoj komuni za liječenje ovisnosti ili u zatvoru zbog obiteljskog nasilja, ali nije isključeno ni da postane splitski gradonačelnik ili izvršni dopredsjednik Nogometnog kluba Dinamo."

U ovoj nesretnoj i izmučenoj zemlji sada se osjeća ozbiljan deficit već i elementarne ljudske pristojnosti. Zaboravili smo se čak i uljudno ponašati. I zbog toga je bilo ljekovito doći u srijedu predvečer u Vukovarsku, ta stvar nam je trebala na otvorenju Lipovčeve skulpture, to je ono novo značenje koju smo nesvjesno našli u njoj, neovisno o volji njezinog pokojnog autora.

U djelu jednog šutljivog i delikatnog umjetnika, jednog finog Kotoranina kojega nitko nikada nije čuo da je išta ružno i o kome rekao, našli smo se otresajući prašinu s ramena, izašli ispod ruševina naše stare civilizacije.

Volio bih da ste i vi mogli biti s nama, da se cijela naša Hrvatska mogla sakriti pod to prekrasno Plavo stablo.●